

KEMAL UNAKITAN

Maliye Bakanı

I- GİRİŞ

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş ekonomik alt yapısının temellerinin atıldığı 1940'lı yıllarda, vergi incelemelerinin; inceleme tekniğini iyi bilen, dürüst, mesleki bilgi ve ihtisas sahibi, tarafsız elemanlardan kurulu bir heyet tarafından yapılmasını sağlamak üzere, 29 Mayıs 1945 tarihinde 4709 sayılı özel bir kanunla Hesap Uzmanları Kurulu kurulmuştur. Mevcut ile yetinmeyip her zaman kendisini geliştirme azim ve kararlılığında olan Hesap Uzmanları Kurulu, kurulduğu günden bu yana, hem ülke çapında üst düzey vergi denetimini gerçekleştirmiş, hem de vergi politikalarının belirlenmesi çalışmalarına katılarak çağdaş vergi sisteminin oluşumunda ve topluma benimsetilmesinde etkin bir görev üstlenmiştir.

Hesap Uzmanları Kurulunun kuruluşunun 62'nci yıldönümünü kutladığımız şu günlerde, Türkiye ekonomisi yakaladığı ekonomik istikrar ortamında tarihi rekorlarını kırmaya devam etmektedir. Son 4,5 yıllık dönemde kararlılıkla uygulanan yapısal reformlar neticesinde bir taraftan ekonomi büyürken, diğer taraftan enflasyon son 30 yılın en düşük seviyelerine indirilmiştir. Özellikle mali disiplinden taviz vermeyen ekonomi politikaları neticesinde ülke ekonomimizin iç ve dış kaynaklı ekonomik dalgalanmalara karşı direnci büyük oranda artırılmıştır. AB'ye uyum sürecince uygulanan başarılı maliye politikaları neticesinde birçok makroekonomik veride AB normlarına ulaşılmıştır.

II-KÜRESELLEŞME

Ekonomik anlamda küreselleşme; uluslararası mal ve hizmet ticaretinin görece payının ve öneminin artması, üretim faaliyetlerinin yeryüzüne yayılması, uluslararası doğrudan yatırımların ve finansal hareketlerin giderek daha önemli düzeylere yükselmesi olarak tanımlanabilir. Bu anlamda, küreselleşme günümüz ekonomilerinde büyümenin motoru haline gelmiştir.

Küreselleşme olgusunun temel ekonomi modeli "Dışa Açık Ekonomi Modeli"dir. Küreselleşme "Dışa Kapalı Ekonomi Modeli"ni reddeder. Nitekim, bugün batıda dışa kapalı ekonomi modelini savunmak "ekonomik gericilik" olarak algılanmaktadır.

1984'ten sonra "Dışa Açık Ekonomi Modeli"ni benimseyen Türkiye, ihracata dayalı büyümeyi esas almıştır. Bu kapsamda, ülkemizin dünya ticaret hacmi içindeki payı da giderek artmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan Türkiye, gerek bu örgüt gerekse üyesi olduğu diğer uluslararası kuruluşlarda uluslararası ticaretin artırılması ve önündeki engellerin kaldırılması çalışmalarına aktif destek vermektedir. Zira, dünya ekonomisinin "küresel" düzeye ulaştığı bir yapıda, korumacı ve içe kapalı yaklaşımları benimsemek mümkün değildir. Günümüz dünyasında ekonomik büyümenin ve toplum refahını artırmanın yolu dışa açık ekonomi modeli dahilinde dünya ile ticari, finansal, sosyal ve kültürel alanlarda ilişki ve işbirliği içinde olmaktan geçmektedir. Bu görüşün doğruluğunu anlayabilmek için, dışa kapalı ekonomi modelinin uygulandığı 1984 öncesi Türkiye'si ile bu modelin terkedilip dünya ekonomileri ile entegrasyonu öngören dışa açık ekonomi modelinin uygulamaya konulduğu 1984 sonrası Türkiye'sini karşılaştırmak yeterli olacaktır.

Küreselleşmenin nimetlerinden faydalanabilmek için ülke ekonomilerinin dünya ile entegrasyonunu sağlamaya yönelik adımlar atılırken dalgalanmalara karşı kırılma azaltmaya yönelik reformların da süratle tamamlanması gerekmektedir.

Türkiye, küreselleşen dünya ile entegrasyonda önemli bir mesafe almıştır. Yabancı sermaye mevzuatında yapılan düzenlemeler ile yerli/yabancı yatırımcı ayrımı ortadan kaldırılmıştır. Bütçe disiplini ve sosyal güvenlik harcamaları başta olmak üzere kamu maliyesinde yapılan düzenlemelerle kamu borçlanma gereği hızla düşürülmüş, bu durum ekonominin şoklara karşı dayanıklılığını artırmış ve kaynakların daha verimli alanlarda kullanılmasını da mümkün kılmıştır.

Enflasyon hedeflemesi ve enflasyonla mücadelede başarı piyasaların daha öngörülebilir, yatırım yapılabilir bir ortama kavuşmasını sağlamıştır.

Anılan gelişmeler sonucu, ülkemiz özelleştirme, doğrudan yatırım ve portföy yatırımları yoluyla uluslararası sermaye açısından cazibe merkezi konumuna gelmiştir.

Ülkemizde büyüme büyük oranda teknoloji transferine dayalıdır. Dünyanın lider ülkeleriyle aradaki farkın kapanabilmesi ancak teknoloji üretebilme yetenek ve kapasitemizin arttırılmasıyla mümkün olabilecektir. Yaratıcı fikirlerin gelişebilmesi ve bu fikirlerin hayata geçirilebilmesine imkan sağlayacak ortamın oluşturulması, eğitimden finansmana, patent haklarından ticaret hukukuna kadar çok geniş bir alanda düzenlemeler yapılmasını gerektirmektedir. AB uyum çalışmalarının da katkısıyla sözkonusu mevzuatların dünya ile uyumlaştırılmasında önemli mesafe alınmıştır.

Ülkemizin yenilik (inovasyon) destek mekanizmaları çerçevesinde, TÜBİTAK tarafından Teknoloji Platformları girişimi başlatılmıştır. Bu girişim yenilik süreçlerine engel teşkil eden konulara çözüm önerilerinde bulunulması amacını taşımaktadır. Bu kapsamda, halihazırda verilmekte olan desteklerin daha etkin kullanılması ve yeni mekanizmalara olan ihtiyacın belirlenmesi sağlanacaktır.

Ayrıca, genç girişimcilerin Ar-Ge firmaları kurabilmelerini desteklemek üzere çekirdek sermaye sağlanması ve ülkemizde ağırlıklı olarak büyük ölçekli firmalar tarafından yürütülmekte olan yenilik faaliyetlerinin KOBİ'lerde de yaygınlaştırılması gibi daha önce kamu destekleri kapsamında yer almayan alanlarda da yeni destek mekanizmaları yürürlüğe girmiştir.

Son olarak, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (teknopark) uygulanan vergisel teşviklerin, belirli kriterleri taşıyan ve Ar-Ge potansiyeline sahip olduğu TÜBİTAK veya ilgili kamu kurumlarınca tespit edilen Ar-Ge merkezleri ile Ar-Ge şirketlerine de uygulanmasını öngören kanun tasarısı Başbakanlığa gönderilmiştir.

Küreselleşme büyümenin motoru olmasına rağmen, gerek bölgelerin karşılaştırmalı üstünlükleri, gerekse hızlı teknoloji transferi hem gelir dağılımının bozulmasına hem de bölgesel ve sektörel işsizliğe yol açmaktadır. İşsizlikle mücadele edilebilmesi ve küreselleşmenin getirdiği toplam refah artışından toplumun tüm kesimlerinin faydalanabilmesi, işgücü verimliliğinin, esnekliğinin ve mobilitesinin artırılmasına yönelik adımların atılmasına bağlıdır. Meslek lisesi, yüksek okul ve üniversite gibi çalışma hayatı öncesi eğitim ve meslek içi eğitim yoluyla daha nitelikli, katma değeri daha yüksek üretim yapan işgücünün artırılması, küresel rekabette söz sahibi olabilmenin temel gereğidir.

III-EKONOMİMİZDEKİ GELİŞMELER

Küreselleşen dünyanın önemli ekonomilerinden biri haline gelen Türkiye ekonomisi sağlanan siyasi ve ekonomik istikrar sayesinde son 5 yıldır aralıksız büyümektedir. 2002 yılında % 7,9, 2003 yılında % 5,9, 2004 yılında % 9,9, 2005 yılında % 7,6 ve 2006 yılında % 6 büyüyen Türkiye ekonomisi; kapasite kullanım oranları ve sanayi üretim endeksindeki artış dikkate alındığında 2007'de de % 5'in üzerinde büyüme potansiyeline sahiptir. Bu büyüme oranları ile Türkiye, Dünya'da en hızlı büyüyen ekonomiler arasında yer almaktadır. 2006 yılı büyüme rakamlarını karşılaştırdığımızda Türkiye; % 4,2 büyüyen Yunanistan, % 5,8 büyüyen Polonya, % 2 büyüyen Fransa, % 2,7 büyüyen Almanya, % 1,9 büyüyen İtalya ve % 3,7 büyüyen Brezilya'dan çok daha yüksek bir büyüme oranını yakalamış ve % 6 oranında büyümüştür.

Kişi başına düşen milli gelirimiz, 2002'de 2.500 \$ seviyelerinde iken, 2006 yılı sonunda 5.500 \$'a ulaşmıştır. Hedefimiz 2013 yılında kişi başı milli geliri 10.000 doların üzerine çıkarmaktır.

İmalat sanayi kapasite kullanım oranlarına baktığımızda; 2002'de % 76,2 olan bu oran 2006 yılına geldiğimizde % 80 seviyelerini aşmış ve Nisan 2007'de % 81,8 olarak gerçekleşmiştir.

Sanayi üretim endeksinde de tarihi zirveleri test etmeye devam ediyoruz. 2002 yılında 103,3 olan sanayi üretim endeksi, Mart 2007'de yaklaşık % 41 artışla 145,4'e yükselmiştir.

Ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan yüksek enflasyon, son 4,5 yıllık dönemde büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır. 2002 yılı sonunda %30 seviyesinde olan TÜFE oranı, 2005 sonunda % 7,7'lere kadar gerilemiştir. Bu dönemdeki en büyük kazanım, ekonomi birimlerinin enflasyona endeksli fiyatlamaya alışkanlığının değişmesi olmuştur.

2006 yılına tek haneli enflasyon oranı ile başlayan Türkiye, 2006 Mayıs ayında dünya genelinde yaşanan ekonomik dalgalanma sonrasında, gerek kurlardaki yukarı yönlü hareketler gerekse de dünya genelinde emtia fiyatlarındaki artışlar neticesinde enflasyon oranlarında küçük ölçekli yükselmeler yaşamıştır.

Nisan 2007 itibariyle yıllık % 10,72 seviyesinde olan TÜFE'nin yıl sonunda % 7 dolaylarına gerilemesi beklenmektedir. Esnek olmayan fiyat yapısına sahip konut, hizmet vb. sektörlerinde dahi son dönemde fiyat katılığının kırılmaya başlamış olması uzak olmayan bir gelecekte ülkemiz enflasyon oranlarının AB ülkeleri ortalamasına geleceğini göstermektedir.

İşsizlik, bütün dünya ekonomilerinde olduğu gibi ülkemizde de en önemli konuların başında gelmektedir. 2002 yılında % 11 seviyelerinde bulunan işsizlik oranı, 2006 itibariyle % 9,9 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye ekonomisinde yaşanan yapısal değişim, tarım sektörünün toplam ekonomi içindeki payının ve tarım istihdamının da toplam istihdam içindeki payının azalmasına neden olmaktadır. 2002 yılında tarımın toplam istihdam içindeki payı % 35 seviyelerinde iken, 2006 sonunda bu oran % 27'ye düşmüştür. Sektörlerin gayri safi milli hasılaya yaptıkları katkı itibariyle bakıldığında, tarım sektörünün 2006 itibariyle GSMH'nin % 9'unu ürettiği, fakat istihdamın % 27'sini kapsadığı görülmektedir. Dolayısıyla tarım sektöründen diğer sektörlerle istihdam aktarımı önümüzdeki dönemde de devam edecektir.

Bir yandan, tarımdan açığa çıkan işgücü diğer sektörler kayarken diğer yandan, genç bir nüfusa sahip olan ülkemizde her yıl işgücüne büyük miktarda katılım olmaktadır. Örneğin, sadece 2006 yılında çalışma çağındaki nüfus bir önceki yıla göre 842.000 kişi artmıştır. Dolayısıyla, işsizlik oranını sadece sabit tutabilmek için dahi çok büyük sayılarla ifade edilebilecek olan istihdam alanlarının açılması gerekmektedir.

Sözkonusu yapısal değişim çerçevesinde tarım sektöründe çalışanların sayısı 2002 yılında 7,5 milyon kişiden 2006'da 6 milyon kişiye düşmüş; hizmetler sektöründe çalışan kişi sayısı 9 milyondan 10,5 milyona, sanayide 4 milyondan 4,4 milyona, inşaat 1 milyondan 1,2 milyona yükselmiştir.

2002 yılında 21.354.000 olan toplam istihdam, 2006 yılı itibariyle 22.330.000 kişiye ulaşmıştır. Tarım sektöründen diğer sektörler geçişler de dikkate alındığında, son 5 yılda toplam 2.476.000 kişi için hizmet, sanayi ve inşaat sektörlerinde istihdam yaratılmıştır.

2002 yılında 87 milyar \$ olan dış ticaret hacmimiz, 2006 yılsonu itibariyle 224 milyar \$'a yaklaşmıştır. 2002 yılında 36 milyar \$ olan ihracat tutarı, 2006 yılında rekor kırarak 85 milyar \$'ı aşmıştır. 2007 ihracat hedefimiz 100 milyar \$'dır.

Üretimde kullanılan ara mallarına bağlı olarak, ekonomimiz büyürken ithalatımız da artmaktadır. 2006 yılı ithalatımızın yapısına bakıldığında; toplam ithalatımızın % 71'inin ara malı (hammadde) ithalatından, % 17'sinin sermaye malları ithalatından, % 12'sinin ise tüketim malları ithalatından kaynaklandığını görmekteyiz. Dolayısıyla ithalatımızdaki artış, GSMH ve üretim artışına bağlı olarak ara malı ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Alt kalemler itibariyle incelediğimizde ise, otomotiv sanayi, yatırım malları ve hammadde ithalatına bağlı olarak artan sanayi ürünleri ithalatı ile enerji girdi ithalatının dış ticaret açığının en önemli nedeni olduğu görülmektedir.

Petrol ve doğalgaz ağırlıklı olmak üzere maden ürünleri ithalatımız, global olarak petrol fiyatlarının olağanüstü artmasının etkisiyle 2002'deki 9,2 milyar \$ seviyesinden, 2005'te 21,2 milyar \$ ve 2006'da 28,5 milyar \$ seviyelerine yükselmiştir.

Sağlanan siyasi ve ekonomik istikrar ile birlikte gerçekleştirilen yapısal reformlar ve uyguladığımız kararlı politikalar neticesinde 2005 yılında 10 milyar \$'a yaklaşan doğrudan yabancı sermaye yatırımları, 2006 yılında rekor kırarak 20 milyar \$'ı aşmıştır. 2007 yılının ilk çeyreğinde ülkemize gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının 10 milyar \$'a yaklaşmış olması, yıl sonunda bu tutarın 30 milyar \$'a ulaşacağını göstermektedir.

IV-KAMU MALİYESİ

Fonksiyonel bir piyasa ekonomisinin oluşturulması için gerekli her türlü idari ve hukuki düzenlemeyi yapma konusundaki kararlılık çerçevesinde uyguladığımız maliye politikasının temel özelliği, ekonomik büyümeyi ve serbest piyasa ekonomisini destekleyici mahiyette olmasıdır.

Bu temel hedef kapsamında gerçekleştirdiğimiz yapısal reformlar ve mali disiplin politikası neticesinde; 2002 yılında 40 milyar YTL düzeylerinde ve GSMH'nin % 14,6'sı kadar olan bütçe açığı, 2006 yılında 3,9 milyar YTL'ye ve GSMH'nin % 0,6'sına düşürülmüştür.

Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması kapsamında gerçekleştirilen yapısal reformlar ve özelleştirme uygulamaları sonucunda, kamu kesimi ekonomik olarak küçülerek asli fonksiyonlarına dönmeye başlamış, liberal ekonomi politikasının gereklerine uygun olarak, kamunun ekonomi içindeki payı da yıllar itibariyle azalmıştır. 2002 yılında bütçe giderlerinin GSMH'ye oranı ise % 40,2 iken 2006 yılında % 30,4'e düşürülmüştür.

2001 yılında faiz harcamalarının vergi gelirlerine oranı % 103,3'tür. Diğer bir ifadeyle toplanan vergilerin tamamı faiz ödemelerini karşılayamaz durumdadır. 2005 yılında bu oran % 38,3'e 2006 yılında da % 33,4'e gerilemiş olup, faiz giderlerinin GSMH'ye oranı 2001 yılındaki % 23,3 seviyesinden 2005'te % 9,4'e, 2006'da ise %8'e düşmüştür. Görüleceği üzere, faiz harcamalarında önemli derecede tasarruf sağlanmış olup, bütçemiz borç ve faiz sarmalından kurtulmuştur.

Diğer taraftan, 2002 yılında 65.188 Milyon YTL olan vergi gelirleri toplamı 2006 yılında 137.474 Milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılında ise bütçe hedefi 158.153 Milyon YTL olarak hedeflenmiş bulunmaktadır. Tüm bu veriler de açıkça göstermektedir ki, artık bütçe harcamaları borçla finanse edilmekten kurtarılmış, bütçe harcamalarının en sağlıklı ve sağlam finansman kaynağı olan vergi gelirleri ile karşılanması yönünde önemli bir başarı elde edilmiştir.

Son 4,5 yıllık dönemde kamu borç yönetimi alanında da tarihi başarılar elde edilmiştir. Nitekim, 2002 yılına kadar katlanarak gelen Konsolide Toplam Borç Stokumuz, öncelikle artış hızını yavaşlatmış ve nihayet 2007 yılında azalma eğilimine girmiştir.

Bu alanda, bir diğer önemli gösterge olan Kamu Net Borç Stokunun GSMH'ye oranı 2001 yılında % 90,5 iken, 2006 yılında % 44,8'e gerilemiştir. Dış borç stokunun GSMH'ye oranı ise % 37,8'den % 5,2'ye gerilemiştir. Bu rakamlar mali disiplinde sağlanan başarıyı gösteren önemli ölçütlerdir.

Nitekim 2006 yılı itibariyle baktığımızda kamu borç stokunun GSYİH'ye oranı İtalya'da % 106,8, Yunanistan'da % 104,6, Almanya'da % 67,9 ve Fransa'da % 63,9 iken Türkiye'de % 60,7 olarak gerçekleşmiştir.

Borçlanmalarda vadeler uzarken, nominal ve reel faiz önemli oranda gerilemiştir. 2002 yılında % 50 dolaylarında olan nominal faiz oranı, 2005 yılında % 14 seviyelerine gerilemiş; 2006 Mayıs ayında yaşanan ekonomik dalgalanma sonrasında % 20'nin üzerine çıkmış ancak 2007 Mayıs itibariyle % 18 seviyelerine inmiştir. Ülke ekonomimiz ve kamu mali yapımız güçlendikçe faiz oranları düşmeye devam edecektir.

Üç yıllık performansa dayalı bütçeleme sayesinde Türkiye uzun vadeli planlar yapar hale gelmiş, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile de giderlerde şeffaflık ve etkinlik sağlanmıştır.

Mali kanunlarımızın AB mevzuatıyla uyumlaştırılması yolundaki çalışmalara kararlılıkla devam edilmektedir. Bu çerçevede, vergi kanunlarımızın yeniden yazılması çalışmalarına başlanmış olup, Hesap Uzmanları Kurulu'nun da büyük katkısıyla yeniden yazılan Kurumlar Vergisi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu AB normlarına uygun bir kanundur. Gelir Vergisi Kanunu üzerinde yapılan çalışmalarda da son aşamaya gelinmiştir.

V-SONUÇ

Türkiye ekonomisi son 4,5 yıllık dönemde geçirdiği yapısal değişim neticesinde sürdürülebilir büyüme sürecine girmiştir. Ekonomimiz bir taraftan Dünya’da en yüksek oranda büyüyen ekonomiler arasında yerini almış, diğer taraftan enflasyon tek haneli rakamlara indirilmiştir. Mali disiplinden asla taviz vermeyen maliye politikası anlayışı ülkemiz ekonomisini geçmişe oranla çok daha güçlü ve istikrarlı bir hale getirmiştir. Yapısal reformlarla da desteklenen bu anlayış sayesinde ekonomimizin iç ve dış kaynaklı şoklara karşı direnci büyük ölçüde artmıştır. Hükümetimizin uyguladığı şeffaf ve tarafsız özelleştirme uygulamaları, kamunun asli fonksiyonlarına yönelme ve özel sektörün önünü açma görevini ön plana çıkarmış, borçlanmada tarihi başarılar elde edilerek, borç stokumuz azalmaya başlamış, özel sektör kaynaklı sürdürülebilir büyüme ortamı sağlanmıştır.

Ekonomik büyümede çok önemli mesafeler alınırken, istihdam ve cari açık konusunda henüz istenilen seviyede olmadığımız görülmektedir. İstihdamda yaşanan yapısal değişim ve genç nüfus yapısı ülkemizde her yıl yüzbinlerce vatandaşımıza yeni iş sahaları açılmasını zorunlu kılmaktadır. Yeni yatırımların artması, istihdam maliyetinin düşürülmesi, esnek istihdam modeline geçilmesi ve mesleki eğitime ağırlık verilmesine yönelik çalışmalar neticesinde işsizlik sorununun kalıcı olarak çözümlenmesi hedeflenmektedir. Dış ticaret açığı ve cari açığın kapatılabilmesi için ise ekonomimizin üretim yapısının katma değeri yüksek ürünlere yönlendirilmesi için, doğrudan yabancı sermayenin Türkiye’ye çekilmesi büyük önem arz etmektedir. Türkiye dinamik ekonomik yapısı, genç ve üretken insan kaynağı kalitesi ve jeopolitik konumunun verdiği güçle, hükümetimizle birlikte sağlanan siyasi ve ekonomik güven ve istikrar ortamı korunduğu sürece, dünyanın sayılı ekonomileri arasına girecek ve geleceğin Türkiye’si çok daha sağlam temeller üzerine inşa edilmiş olacaktır.

Bu vesileyle, ülkemizin en mümtaz denetim birimlerinden birisi olan ve mensubu bulunmaktan onur duyduğum Hesap Uzmanları Kurulunun 62’nci kuruluş yıl dönümünü en içten dileklerle kutluyorum.